

INVESTITSION LOYIHALARNI BAHOLASH.SOF KELTIRILGAN DAROMAD

Davranov Odil Jumanazarovich
Termiz davlat universiteti o'qituvchisi.
Eshmuminova Dilbar Oral qizi
Termiz tuman 12-IDUM

Annotatsiya: Maqolada investitsion loyihalarni baholash va sof keltirilgan daromad haqida ma'lumot berilgan hamda ushbu loyihalarning umumiy foydalari haqida yozilgan

Kalit so'zlar: investitsion, asbob-uskunalar, xususiylik, loyihalar, professional, xarakter.

Аннотация: В статье представлена информация об оценке инвестиционных проектов и чистой прибыли, а также общей выгоде от этих проектов.

Ключевые слова: инвестиции, оборудование, конфиденциальность, проекты, профессионал, характер.

Abstract: The article provides information on the evaluation of investment projects and net income, and the overall benefits of these projects.

Key words: investment, equipment, privacy, projects, professional, character.

KIRISH: Baholash amaliyotida investitsion loyihalar samaradorligi ko'rsatkichini qo'llashning hisob-kitob tartibi va o'ziga xosligining mohiyati shundaki, uni tinimsiz o'rganib turish kerak. Bu, bir tarafdin, investitsion loyiha sifatida yoki baholanayotgan mustaqil ob'ekt, yoki xarajatga oid yondashuv bilan ajratilgan xususiylik elementlaridan biri sifatida mashina va asbob-uskunalar, intellektual mulk va boshqalarga asoslanadi. Boshqa tomondan, agar baholashning maqsadi xususiy mulkning oldisotdisi bo'lsa, mulk egasi, daromadga oid, qiyosiy va xarajatga oid yondashuvlar bilan daromadga old, qiyosiy uyg'unlikda aniqlangan qiymatning yakuniy kattaligi bilan mos tushadigan mablag'ni investitsiya qilishni nazarda tutadi. Ko'rinib turibdiki, daromadga oid yondashuvda amalga oshirilgan diskontirlash jarayoni tahrirga muhtoj.

ASOSIY QISM: Investitsion loyihalarning o'ziga tortuvchanligi quyidagi katta mezon va faktorlar bilan: investitsiya bozoridaga holat, moliya bozoridagi vaziyat, investorning professional qiziqishlari va malakalari, loyihaning moliyaviyholati, geopolitik faktor va boshqa shu kabilarga asoslangan holda baholanishi mumkin. Ammo amaliyotda, loyihalarning investitsiyani o'ziga tortuvchanligini aniqlovchi universal metodlar mavjud bo'lib, ular quyidagi formal javoblarni beradi: mazkur

loyihaga mablag' qo'yish to'g'ri yoki noto'g'ri ekanini; bir necha variantlardan qaysi birini tanlashni aniq belgilab beradi.

Investitsiya - kapital egasi nuqtai nazaridan kelajakda olinadigan daromad uchun ayni daqiqalardagi foydadan voz kechishdir. Investitsiyani o'ziga tortishni baholashda muammo loyihaga qo'yish nazarda tutilgan mablag' va undan foydalanilgani uchun olinadigan daromadning tahlilidan iborat bo'ladi. Analitik nazarda tutilgan natijalar daromad darajasi va o'zo'zini qoplash muddati bo'yicha Investorning talablariga qanchalik javob berishini baholashi kerak.

Investitsion loyiha bo'yicha qaror qabul qilish uchun xarajatlarni to'liq qoplash xarakterida to'liq ma'lumotga ega bo'lish zarur, shu bilan birga, qo'shimcha olinadigan daromad darajasiga monand ravishdagi oxirgi natijaga erishishning noma'lumligiga sabab bo'ladigan xavf haqida ham unutmash zarur. Pulning vaqtga nisbatan qiymatini o'lchash nazariyasiga asosan, baholashning sodda (statistik) va murakkab metodlari farqlanadi. Sodda usulidan mamlakat amaliyotida an'anaviy ravishda foydalanib kelingan. Kapital mablag'larni iqtisodiy samaradorligini hisoblash bo'yicha metodik tavsiyalarda xo'jalik yuritishning amaldagi shartlariga javob ko'rsatkichlar tizimi oldindan ko'rib chiqilgan.

Loyihalarni murakkablashtirilgan metodlar bilan baholashda loyiha bo'yicha kirim-chiqim oqimi biznes-rejada aks ettirilganiga mos emasligiga asoslaniladi. Adolatli baholash uchun loyiha bo'yicha xarajatlarni daromad bilan taqqoslash kerak, ya'ni keltirilgan qiymatni baholanayotgan loyiha bo'yicha xavf darajasidan kelib chiqib xarajat qilingan momentga taqqoslanadi. Daromadlar diskontlanishi kerak.

Loyihaning iqtisodiy baholanishi investitsiyaning boshqa variantlariga nisbatan o'ziga tortuvchanligi bilan xarakterlanadi. Investitsion loyihalarni vaqtinchalik faktorini hisobga olgan holda baholashda quyidagi ko'rsatkichlardan foydalaniladi:

- loyihaning o'zini qoplash davri (muddati);
- daromadning sof kundalik qiymati;
- loyihaning daromadlilik (rentabellik koeffitsienti) stavkasi;
- loyiha daromadlilikining ichki stavkasi;
- daromadlilikning modifitsion stavkasi;
- moliyaviy menenjmentning daromadlilik stavkasi.

Loyihaning investitsion qobiliyatini baholashda ko'rsatkichlarning barcha tizimidan foydalanish nazarda tutiladi. Bu shundan dalolat beradiki, har bir metodning ish jarayonida boshqa ko'rsatkichlar hisobini bartaraf qiladigan o'ziga yarasha kamchiliklari bor. Har bir ko'rsatkichning iqtisodiy ko'rsatkichi har xil. Analitik investitsion loyihalarning har xil jihatlari haqida ma'lumotga ega bo'ladi, shuning uchun to'g'ri investitsion qarori qabul qilishda hisoblarning birlashuvi yordam beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR.

1. Кожухар Б.М. Практику оценк инвестиций: Учебно пособие, - М., издательств Торгова корпораци Дашко ИК, 2004.
2. Семенов А.Л., Инвестиционннг анали и оценк эффектив-ност проектов, Част 1 учебно-методическог пособия, — М.,
3. Экономически факульте МГУ, ТЕИС, 2004.
4. Костина Н.И., АлексеевА.А. «Финансово прогнозирование экономически системах», учебно пособи дл ВУЗов, - М. ЮНИТ - ДАНА, 2004.
5. Синицина Н.М. «Рышо ценнм бумаг», учебно пособие, Н. Новгород, 2004.
6. Сухова Л. Ф., Чернова Н.А. «Практику п разработк бизнес-план и финансовом анализ предприятий», учебно пособие, — М., Финанс и статистика, 2004.
7. Богатин Ю.В., Швандар В.А. «Инвестиционннг анализ» Учебно пособие. - М., ЮНИТИ, 2003.
8. Ендовский Д.Л. и др. «Практику п инвестиционному анализу» Учебно пособие, — М., Финанс и статистика, 2003.
9. Шапкин А.С. «Экономически и финансовм риски», 4-е издание, учебно пособие, — М.: Издательств Торгова корпорация Дашко ИК, 2003.

Veb-saytlar

10. www.travel-library.com www.thebanker.com
11. <http://www.bankofengland.co.uk/markets/forex/index.htm>
12. <http://www.bankofengland.co.uk/markets/money/index.htm>